

УДК 796.854[796.03-056.26]

**ІСТОРИКО-ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ
РОЗВИТКУ ПАУЕРЛІФТИНГУ
ЯК СКЛАДОВОЇ ЧАСТИНИ
АДАПТИВНОГО СПОРТУ****Марія РОЗТОРГУЙ, Аліна ПЕРЕДЕРІЙ***Львівський державний університет фізичної
культури, м. Львів, Україна,
e-mail: mariia.roztorhyi@gmail.com*

Анотація. Аналіз наукової та методичної літератури свідчить про наявність протиріч в оцінюванні історичних подій і фактів розвитку пауерліфтингу як складової частини адаптивного спорту. Метою дослідження є виявлення історико-організаційних аспектів розвитку пауерліфтингу як складової частини адаптивного спорту. У ході дослідження було використано такі методи: аналогію, аналіз, синтез, індукцію, екстраполяцію, документальний, порівняльно-історичний та ретроспективний методи. Проаналізовано співвідношення кількості учасників змагань, послідовність залучення до програми змагань спортсменів різних нозологічних груп, історичні зміни у правилах змагань пауерліфтингу, систематизація яких дала змогу виокремити чотири етапи розвитку пауерліфтингу.

Ключові слова: історія, пауерліфтинг, етапи, розвиток, змагання, зародження.

Постановка проблеми. За більш ніж столітню історію в адаптивному спорті як частині міжнародного олімпійського руху відбувся процес еволюційного перетворення, що зумовило зміщення пріоритетів від реабілітаційних до суто спортивних та формулювання цільово-результативної спрямованості підготовки спортсменів [2, 9]. Проблематика виявлення тенденцій, періодів та перспектив розвитку адаптивного спорту, особливостей функціонування адаптивного спорту в структурі міжнародного спортивного руху та формування програм Паралімпійських ігор знайшли своє відображення у працях Є. Н. Приступи, Ю. А. Бріскіна, А. В. Передерій, А. Г. Істоміна, В. П. Жиленкової, І. А. Лисенко та інших [1, 4, 10, 12, 16].

У науковій та методичній літературі детально узагальнено інформацію щодо функціонування видів спорту в структурі адаптивного спорту [3, 4, 7, 15]. Разом з тим поза увагою науковців залишаються історичні аспекти розвитку видів спорту, що належать до програми Паралімпійських ігор. Аналіз наукових праць з проблематики історичних передумов зародження та розвитку видів спорту для спортсменів з інвалідністю свідчить про фрагментарний характер наукового знання щодо історичних, концептуальних та методичних засад розвитку пауерліфтингу як складової частини адаптивного спорту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Система знань щодо історичних аспектів розвитку пауерліфтингу в структурі адаптивного спорту обмежена результатами наукових досліджень П. А. Гузеєва, Г. З. Ідрісової та А. І. Стаценко [5, 8, 13]. Більшість наукових праць присвячено дослідженням проблематики зародження та розвитку пауерліфтингу для спортсменів з пошкодженнями опорно-рухового апарату, оскільки впродовж усього періоду існування Паралімпійських ігор виключно спортсмени цієї нозологічної групи беруть участь у змаганнях з пауерліфтингу [3, 8, 14, 15, 18]. У межах наукових досліджень П. А. Гузеєва розглянуто особливості правил змагань з пауерліфтингу для спортсменів з пошкодженнями опорно-рухового апарату; класифікаційні вимоги до спортсменів, які беруть участь у змаганнях; особливості проходження процедури зважування та класифікації [5].

Особливості функціонування пауерліфтингу як складової частини паралімпійського спорту, дефлімпійського спорту та Спеціальних Олімпіад виявлено у працях А. І. Стаценко. Автор аналізує динаміку кількісного складу учасників змагань з пауерліфтингу серед

спортсменів різних нозологій та порівняльний аналіз результатів змагань з жиму лежачи серед спортсменів з інвалідністю та здорових спортсменів [13].

Проведений аналіз наявних наукових досліджень свідчить про відсутність узагальнювальної інформації щодо передумов зародження та розвитку пауерліфтингу для спортсменів різних нозологічних груп як складової частини адаптивного спорту, не виявлено особливості формування етапів розвитку пауерліфтингу та їхні історичні межі. У системі наукового знання з цієї проблематики наявні протиріччя щодо вивчення історичного досвіду, аналізу та оцінювання історичних подій і фактів.

Дослідження виконано в межах наукової теми 2.2 «Теоретико-методичні основи управління тренувальним процесом та змагальною діяльністю в олімпійському, професійному та адаптивному спорті» (номер державної реєстрації 0116U 003167) Зведеного плану науково-дослідної роботи Львівського державного університету фізичної культури на 2016–2020 рр.

Метою наукового дослідження є виявлення історико-організаційних аспектів розвитку пауерліфтингу як складової частини адаптивного спорту.

Методи та організація дослідження. Для вирішення поставленої мети було використано такі методи: аналогію, аналіз, синтез, абстрагування, індукцію, екстраполяцію, документальний метод, порівняльно-історичний метод, ретроспективний метод. Упродовж дослідження проаналізовано 126 спеціалізованих видань наукової і методичної літератури та всесвітньої інформаційної мережі Інтернет, серед яких 67 робіт закордонних авторів.

Документальний метод було використано з метою виявлення історичних фактів щодо зародження та розвитку пауерліфтингу як складової частини адаптивного спорту. З метою виявлення кількісних показників функціонування пауерліфтингу в структурі адаптивного спорту було проаналізовано протоколи змагань з пауерліфтингу Паралімпійських ігор 1960–2016 рр. та чемпіонатів світу з пауерліфтингу серед спортсменів з вадами зору 1988–2016 рр.

Виклад основного матеріалу. Відсутність уніфікованого підходу до вивчення історичних аспектів розвитку пауерліфтингу як складової частини адаптивного спорту спричинило виникнення протиріч у виявленні особливостей функціонування пауерліфтингу серед спортсменів різних нозологічних груп. Разом з тим аналіз співвідношення кількості учасників змагань з пауерліфтингу серед спортсменів з інвалідністю, послідовності введення у програму змагань спортсменів різних нозологічних груп, аналіз історичних змін у змагальній програмі пауерліфтингу серед спортсменів з інвалідністю та статистичних даних змагальної діяльності спортсменів дає змогу виокремити чотири етапи розвитку пауерліфтингу в структурі адаптивного спорту.

Перший етап (1964–1980 рр., період проведення II–VI Паралімпійських ігор) характеризується позитивною динамікою кількості країн-учасників змагань та кількості спортсменів, які беруть участь у змаганнях й кількості вагових категорій. Пауерліфтинг для спортсменів з інвалідністю зародився в 60-х роках ХХ століття і в 1964 році був уведений до програми II Паралімпійських ігор під назвою «важка атлетика» (рис. 1), що пов'язано з відсутністю на той час офіційного визнання пауерліфтингу як окремого виду спорту (перший чемпіонат Європи з пауерліфтингу було проведено 1980 року) [17].

Рис. 1. Змагання з «важкої атлетики» серед спортсменів з інвалідністю на II Паралімпійських іграх 1964 р., м. Токіо

Упродовж першого етапу кількість учасників змагань з «важкої атлетки» та кількість вагових категорій, у яких вони змагалися, систематично збільшувалася (табл. 1).

Таблиця 1

Кількість стартових груп, вагових категорій, медалей та учасників змагань з «важкої атлетики» в Паралімпійських іграх упродовж першого етапу

Рік	Хронологія Паралімпійських ігор	Місце проведення	Кількість країн	Кількість медалей	Кількість стартових груп	Кількість вагових категорій	Кількість учасників
1964	II Паралімпійські ігри	м. Токіо, Японія	10	12	4	4	18
1968	III Паралімпійські ігри	м. Тель-Авів, Ізраїль	13	12	4	4	28
1972	IV Паралімпійські ігри	м. Гайдельберг, Німеччина	18	17	6	6	46
1976	V Паралімпійські ігри	м. Торонто, Канада	16	18	6	6	43
1980	VI Паралімпійські ігри	м. Арнем, Нідерланди	18	31	11	6	58

Протягом першого етапу розвитку пауерліфтингу в структурі адаптивного спорту відбувалося збільшення не тільки учасників змагань, а й кількості вагових категорій та стартових груп. На VI Паралімпійських іграх (1980 р., м. Арнем) відбулося значне збільшення кількості стартових груп, а внаслідок цього відбулося збільшення кількості комплектів нагород. Необхідно зазначити, що впродовж 1964–1976 рр. учасниками змагань з «важкої атлетики» у Паралімпійських іграх були спортсмени з пошкодженнями хребта та спинного мозку, а в 1980 році у змаганнях уперше взяли участь спортсмени з ампутаціями кінцівок та спортсмени з церебральним паралічем (рис. 2).

Рис. 2. Розминка спортсменів з церебральним паралічем перед змаганнями з «важкої атлетики»

На VI Паралімпійських іграх (1980р., м. Арнем) спортсменів з інвалідністю для участі в змаганнях з «важкої атлетики» вперше було поділено на стартові групи: спортсмени з ампутаціями та спортсмени з паралічем нижніх кінцівок, що зумовило значне збільшення кількості стартових груп та комплектів нагород.

Для другого етапу розвитку пауерліфтингу (1984–1992 рр., період проведення VII–IX Паралімпійських ігор) характерною особливістю є паралельне проведення змагань з «важкої атлетики» та пауерліфтингу в програмі Паралімпійських ігор. Упродовж трьох Паралімпійських ігор спортсмени з інвалідністю змагалися в окремих змаганнях з двох видів спорту «важкої атлетики» та пауерліфтингу, програма змагань в яких відрізнялася за ваговими категоріями, стартовими групами й специфікою виконання змагальної вправи. При цьому єдиною змагальною вправою у «важкій атлетиці» та пауерліфтингу в програмі Паралімпійських ігор цього етапу був жим лежачи на горизонтальній лаві (рис. 3).

Рис. 3. Змагання з пауерліфтингу серед спортсменів з інвалідністю на VII Паралімпійських іграх 1984 р., м. Сток-Мандевіль

Разом з тим техніка змагальних вправ у «важкій атлетиці» та пауерліфтингу відрізнялася. Техніка змагальної вправи в пауерліфтингу полягала у виконанні зняття штанги зі стійок, виконанні опускання штанги до грудей, утримуванні штанги в нерухомому положенні, підніманні штанги на випрямлені руки та фіксації штанги в нерухомому положенні. У важкій атлетиці згідно з правилами змагань спортсменам було достатньо підняти штангу зі стійок, висота яких встановлювалася на рівні грудної клітки спортсменів, на випрямлені руки та зафіксувати її в нерухомому положенні.

Уперше паралельні змагання з «важкої атлетики» і пауерліфтингу були введені до програми VII Паралімпійських ігор (1984р., м. Сток-Мандевіль, м. Нью-Йорк). У змаганнях з «важкої атлетики» спортсмени змагалися в семи вагових категоріях (до 51 кг, до 57 кг, до 65 кг, до 75 кг, до 85 кг, до 95 кг, понад 95 кг) та чотирнадцятьох стартових групах. У межах кожної вагової категорії спортсменів було класифіковано на дві стартові групи: спортсмени з паралічем нижніх кінцівок та спортсмени з іншими пошкодженнями опорно-рухового апарату.

У змаганнях з пауерліфтингу спортсмени змагалися також у семи вагових категоріях (до 52 кг, до 60 кг, до 67,5 кг, до 75 кг, до 82,5 кг, до 90 кг, понад 90 кг), які автоматично стали стартовими групами для цього виду спорту (табл. 2).

Таблиця 2

Кількість стартових груп, вагових категорій, медалей та учасників змагань з «важкої атлетики» та пауерліфтингу в Паралімпійських іграх упродовж другого етапу

Рік	Хронологія Паралімпійських ігор	Важка атлетика			Пауерліфтинг		
		Кількість медалей	Кількість стартових груп	Кількість вагових категорій	Кількість медалей	Кількість стартових груп	Кількість вагових категорій
1984	VII Паралімпійські ігри	40	14	7	17	7	7
1988	VIII Паралімпійські ігри	21	7	7	24	8	8
1992	IX Паралімпійські ігри	15	5	5	30	10	10

Кількість стартових груп спортсменів у змаганнях з важкої атлетики та пауерліфтингу на Паралімпійських іграх безпосередньо визначала кількість комплектів нагород. Упродовж другого етапу виявлено позитивну динаміку в кількості медалей у змаганнях з пауерліфтингу. На VII Паралімпійських іграх 1984 р. кількість медалей була 17, на VIII Паралімпійських іграх – 24, а на IX Паралімпійських іграх – 30.

Аналіз кількості медалей в змаганнях з важкої атлетики протягом другого етапу свідчить про негативну динаміку. На VII Паралімпійських іграх 1984 р. кількість медалей була 40, на VIII Паралімпійських іграх – 21, а на IX Паралімпійських іграх – 15, що пов'язано зі зменшенням кількості учасників.

Кількість учасників змагань з пауерліфтингу впродовж другого періоду стрімко зростала від 16 осіб на VII Паралімпійських Іграх, 52 осіб на VIII Паралімпійських іграх до 106 осіб на IX Паралімпійських іграх. Кількість учасників змагань з важкої атлетики систематично зменшувалася протягом цього історичного етапу. У 1984 р. у змаганнях з важкої атлетики взяла участь 71 особа, у 1988 році кількість учасників вже становила 66 осіб, а у 1992 році кількість учасників змагань була найменшою – 44 особи (рис. 4).

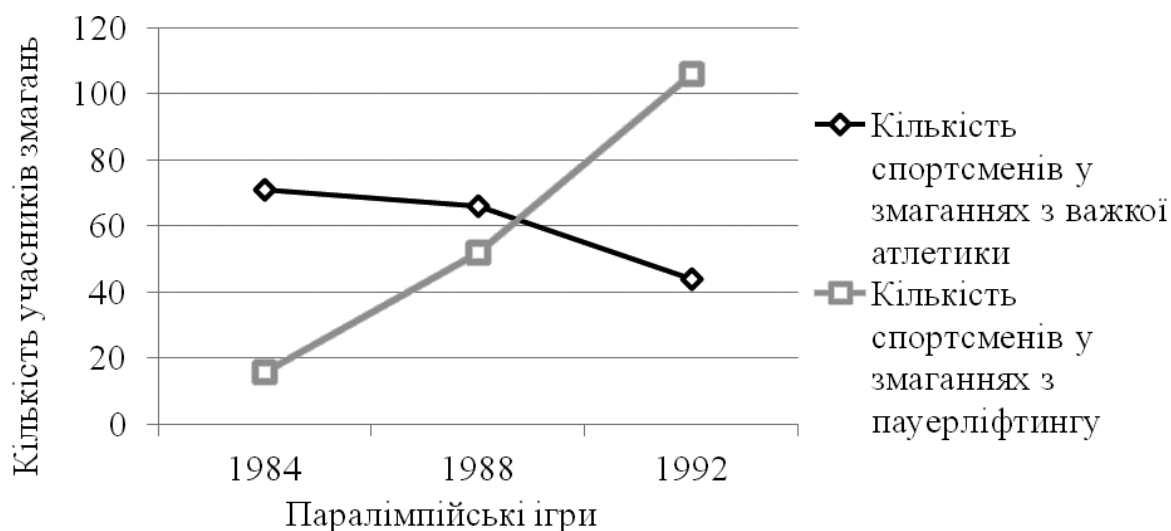

Рис. 4. Динаміка кількості учасників змагань з важкої атлетики та пауерліфтингу на Паралімпійських іграх упродовж другого етапу

Динаміка кількості країн-учасниць у змаганнях з важкої атлетики та пауерліфтингу аналогічна динаміці кількості спортсменів, які взяли участь у Паралімпійських іграх другого етапу. Кількість країн, які брали участь у змаганнях з важкої атлетики протягом трьох Паралімпійських ігор (1984–1992 рр.) системно зменшувалася. На VII Паралімпійських іграх 20 країн взяло участь у змаганнях з важкої атлетики, на VIII Паралімпійських іграх – 21 країна, а на IX Паралімпійських іграх – 18 країн. У змаганнях з пауерліфтингу кількість

країн-учасниць зростала відповідно до динаміки кількості спортсменів, що брали участь у змаганнях. У 1984 році в змаганнях з важкої атлетики взяло участь 6 країн, у 1988 році кількість країн вже становила 16, а у 1992 році – 25 (рис. 5).

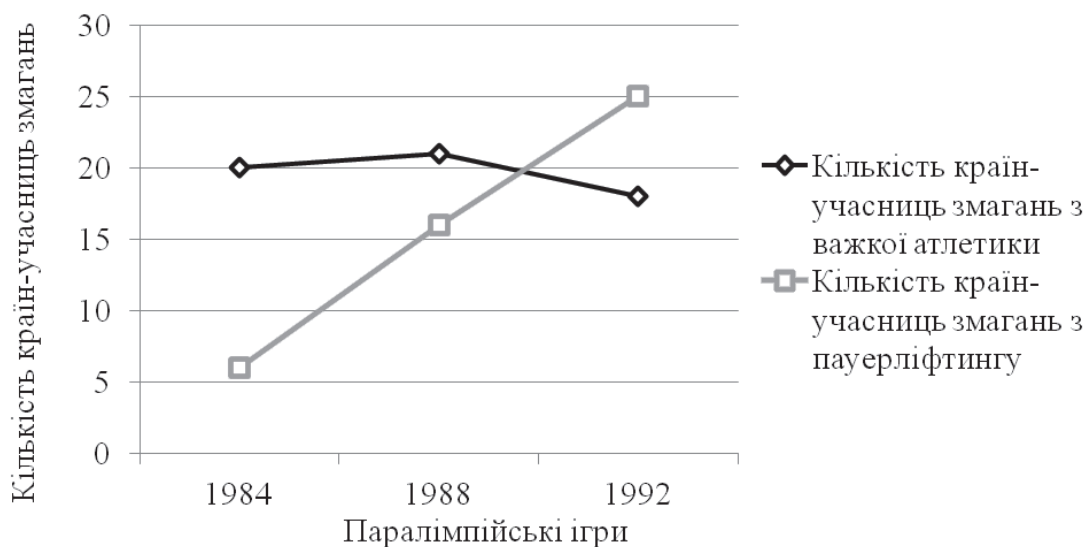

Рис. 5. Динаміка кількості країн-учасниць змагань з важкої атлетики та пауерліфтингу на Паралімпійських іграх протягом другого етапу

Необхідно відзначити, що впродовж цього історичного етапу розвитку пауерліфтингу в структурі адаптивного спорту десять країн-учасниць брали участь одночасно в обох видах спорту.

Однією із найвизначніших подій другого етапу розвитку пауерліфтингу стало проведення першого неофіційного Кубка світу з пауерліфтингу серед спортсменів з вадами зору у 1988 році в м. Оттава (Канада) [11]. Понад 40 спортсменів взяли участь у змаганнях з пауерліфтингу в екіпіруванні, які було проведено згідно з правилами Міжнародної федерації пауерліфтингу в трьох змагальних вправах: присіданнях зі штангою на плечах, жимі лежачи та тязі становій. Наступні чемпіонати світу з пауерліфтингу серед спортсменів з вадами зору були проведені 1990 році в м. Каліфорнія (США) та 1992 року в м. Перт (Австралія) під егідою незалежної Міжнародної федерації пауерліфтингу серед спортсменів з вадами зору та Міжнародної федерації пауерліфтингу [11].

Третій етап (1996–2008 рр., період проведення X–XIII Паралімпійських ігор) розвитку пауерліфтингу в структурі адаптивного спорту характеризується введенням змагань з пауерліфтингу серед жінок, стабілізацією кількості вагових категорій та проведенням міжнародних змагань з пауерліфтингу серед спортсменів з інвалідністю під патронатом відповідних міжнародних спортивних організацій. Початком сучасного етапу розвитку пауерліфтингу в структурі адаптивного спорту стало рішення Міжнародного паралімпійського комітету, де було визначено пауерліфтинг як єдиний силовий вид спорту для спортсменів з пошкодженнями опорно-рухового апарату, що має виключне право входження в програму X Паралімпійських ігор. Таким чином, X Паралімпійські ігри (1996 р., м. Атланта, Сполучені Штати Америки), в яких взяв участь 141 спортсмен з 56 країн, стали першими змаганнями, до програми яких входив тільки пауерліфтинг [17].

Необхідно зауважити, що впродовж найбільш тривалого етапу розвитку пауерліфтингу, міжнародні змагання серед спортсменів з інвалідністю почали проводити під егідою офіційних спортивних організацій з відповідних нозологій. Так, чемпіонати світу та Європи з пауерліфтингу серед спортсменів з пошкодженнями опорно-рухового апарату почали проводити під патронатом Міжнародного паралімпійського комітету (з 1994 р.), а чемпіонати світу з пауерліфтингу серед спортсменів з вадами зору почали відбуватися під патронатом Міжнародної спортивної асоціації сліпих (з 1999 р.).

Визначною подією у розвитку пауерліфтингу в структурі адаптивного спорту стало введення до програми змагань з пауерліфтингу серед спортсменів з пошкодженнями опорно-рухового апарату жіночого дивізіону. Уперше участь жінок у змаганнях було задекларовано в другому офіційному чемпіонаті світу серед спортсменів з пошкодженнями опорно-рухового апарату, який був проведений 1998 р. у м. Дубай (Об'єднані Арабські Емірати). Наступним кроком у розвитку пауерліфтингу стало введення до програми XI Паралімпійських ігор (2000 р., м. Сідней, Австралія) змагань з пауерліфтингу серед жінок та стабілізація кількості вагових категорій на рівні 10 серед жінок (до 40 кг, 44 кг, 48 кг, 52,5 кг, 56 кг, 60 кг, 67,5 кг, 75 кг, 82,5 кг, понад 82,5 кг).

Піком за кількістю учасників змагань з пауерліфтингу упродовж усього історичного розвитку стали XI Паралімпійські ігри (2000 р., м. Сідней, Австралія), коли 257 спортсменів з 67 країн виборювали 20 комплектів нагород у 10 вагових категоріях серед чоловіків та 10 вагових серед жінок (табл. 3).

Таблиця 3

Кількість стартових груп, вагових категорій, медалей та учасників змагань з пауерліфтингу в Паралімпійських іграх упродовж третього етапу

Рік	Хронологія Паралімпійських ігор	Місце проведення	Кількість країн	Кількість медалей	Кількість стартових груп	Кількість вагових категорій	Кількість учасників
1996	X Паралімпійські ігри	м. Атланта, Сполучені Штати Америки	56	30	10	10	141
2000	XI Паралімпійські ігри	м. Сідней, Австралія	67	60	20	20	257
2004	XII Паралімпійські ігри	м. Афіни, Греція	69	60	20	20	229
2008	XIII Паралімпійські ігри	м. Пекін, Китай	74	60	20	20	203

Аналіз кількісних показників учасників та країн-учасниць Паралімпійських ігор свідчить про лінійну динаміку збільшення як кількості спортсменів, так і кількості країн-учасниць упродовж X–XIII Паралімпійських ігор. Кількість стартових груп, тобто вагових категорій, та кількість комплектів нагород з моменту впровадження змагань з пауерліфтингу серед жінок (протягом XII–XIII Паралімпійських ігор) були незмінними.

Однією з важливих подій упродовж цього етапу розвитку пауерліфтингу в структурі адаптивного спорту стало введення виду спорту у 2003 р. до програми Всесвітніх ігор серед спортсменів з вадами зору.

Четвертий етап (2012–2016 рр., період проведення XIV–XV Паралімпійських ігор) розвитку пауерліфтингу в структурі адаптивного спорту відзначився змінами у вагових категоріях і в правилах змагань, упровадженням іменних ліцензій для участі в Паралімпійських іграх та розвитком класичного пауерліфтингу серед спортсменів з вадами зору.

Уперше від 1984 р. кількість учасників змагань з пауерліфтингу на XIV Паралімпійських іграх порівняно з показниками попередніх змагань зменшилася до 193 спортсменів, а країн-учасниць – до 60, що пов'язано з упровадженням іменних ліцензій на участь у змаганнях з пауерліфтингу (табл. 4).

Тенденція до зменшення кількості учасників змагань з пауерліфтингу підтвердилася і за результатами XV Паралімпійських ігор. Так, кількість спортсменів, які взяли участь у змаганнях з пауерліфтингу на XV Паралімпійських іграх, становила 180 осіб, а країн-учасниць – 60.

Кількість стартових груп, вагових категорій, медалей та учасників змагань з пауерліфтингу в Паралімпійських іграх упродовж четвертого етапу

Рік	Хронологія Паралімпійських ігор	Місце	Кількість країн	Кількість медалей	Кількість стартових груп	Кількість вагових категорій	Кількість учасників
2012	XIV Паралімпійські ігри	м. Лондон, Великобританія	61	60	20	20	193
2016	XV Паралімпійські ігри	м. Ріо-де-Жанейро, Бразилія	60	60	20	20	180

Недосконалість правил змагань та процедури зважування учасників змагань з пауерліфтингу на XIV Паралімпійських іграх вплинула на зміни у правилах та зміни номіналу вагових категорій. Таким чином, чемпіонат Європи з пауерліфтингу серед спортсменів з пошкодженнями опорно-рухового апарату (2013 р. у м. Алексин, Росія) став першим міжнародним стартом, що був проведений за новими правилами змагань. Згідно з новими правилами, найбільшою ваговою категорією серед чоловіків є понад 107 кг, а найменшою – 49 кг. Серед жінок найбільшою ваговою категорією є 86 кг, найменшою – до 41 кг.

Протягом 25-річного існування пауерліфтингу серед спортсменів з вадами зору в структурі міжнародного спортивного руху змагання проводилися виключно в спеціальному екіпіруванні, і лише 2012 року було прийнято рішення про відміну спеціального екіпірування на змаганнях та культивуванні пауерліфтингу з вадами зору як виду спорту, що претендує на введення до програми Паралімпійських ігор.

Таким чином, від 2013 року в нових вагових категоріях на змаганнях з пауерліфтингу серед спортсменів з пошкодженнями опорно-рухового апарату та в класичному пауерліфтингу серед спортсменів з вадами зору почали фіксувати нові світові рекорди.

Висновки. На основі аналізу співвідношення кількості учасників змагань з пауерліфтингу серед спортсменів з інвалідністю, послідовності введення до програми змагань спортсменів різних нозологічних груп, аналізу історичних змін у змагальній програмі пауерліфтингу серед спортсменів з інвалідністю та статистичних даних змагальної діяльності спортсменів було виявлено історичні аспекти зародження та розвитку пауерліфтингу в структурі адаптивного спорту, систематизація яких дала змогу виокремити чотири етапи розвитку пауерліфтингу в структурі адаптивного спорту.

Кожен з етапів розвитку пауерліфтингу в структурі адаптивного спорту характеризується певними особливостями функціонування виду спорту, що стало основою для їх виокремлення. Так, упродовж першого етапу було виявлено позитивну динаміку кількості країн-учасників змагань, кількості спортсменів, які беруть участь у змаганнях й кількості вагових категорій. Виокремленню другого етапу передувало введення змагань з «важкої атлетики» та пауерліфтингу до програми Паралімпійських ігор. Третій етап розвитку пауерліфтингу в структурі адаптивного спорту характеризується введенням змагань з пауерліфтингу серед жінок, стабілізацією кількості вагових категорій та проведенням міжнародних змагань з пауерліфтингу серед спортсменів з інвалідністю під патронатом відповідних міжнародних спортивних організацій. Основною особливістю функціонування пауерліфтингу в період четвертого етапу є впровадження змін у вагових категоріях і в правилах змагань, іменних ліцензій для участі в Паралімпійських іграх та розвиток класичного пауерліфтингу серед спортсменів з вадами зору.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з виявленням загальних закономірностей планування компонентів навантаження в різних структурних утвореннях тренувального процесу та змагальної діяльності пауерліфтерів різних нозологічних груп.

Список літератури

1. Брискин Ю. А. Тенденции развития спорта инвалидов в системе международного олимпийского движения / Брискин Ю. А. // Наука в олимпийском спорте. – 2006. – № 1. – С. 23–30.
2. Брискин Ю. А. Адаптивный спорт / Ю. А. Брискин, С. П. Евсеев, А. В. Передерий. – Москва: Советский спорт, 2010. – 316 с.
3. Брискин Ю. А. Проблемное поле многолетней подготовки спортсменов в пауэрлифтинге / Брискин Ю. А., Розторгуй М. С. // Научное обоснование физического воспитания, спортивной тренировки и подготовки кадров по физической культуре и спорту : материалы междунар. науч.-практ. конф. – Минск, 2013. – Ч. 1. – С. 24–26.
4. Бянкина Л. В. Проблемы выделения этапов спортивной подготовки пауэрлифтеров с поражениями опорно-двигательного аппарата / Л. В. Бянкина, А. В. Хомиченко // Ученые записки университета имени П. Ф. Лесгафта. – 2015. – Вып. 10 (128). – С. 33–36.
5. Гузеев П. А. Пауэрлифтинг / П. А. Гузеев, Ю. В. Пименов. – Москва : Терра–Спорт, 2003. – 56 с.
6. Евсеев С. П. Научно-методическое сопровождение паралимпийского спорта (литературный обзор) / Евсеев С. П., Шелков О. М., Чурганов О. А., Гаврилова Е. А. // Адаптивная физическая культура. – 2014. – № 2. – С. 7–13.
7. Жиленкова В. П. Становление и развитие физической культуры и спорта инвалидов с поражениями опорно-двигательного аппарата [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://bmsi.ru/doc/3a864f54-ae75-420c-91e1-515d7550c098>.
8. Идрисова Г. З. Изменения в классификационных правилах в пауэрлифтинге лиц с поражением опорно-двигательного аппарата (с комментариями) / Идрисова Г. З. // Спортивная медицина : наука и практика. – 2015. – № 2. – С. 100–103.
9. Кузнецов С. А. История развития паралимпийского спорта в мире / Кузнецов С. А., Кузнецова З. М. // Педагогико-психологические и медико-биологические проблемы физической культуры и спорта. – 2014. – Т. 31. – С. 46–53.
10. Лысенко И. А. Историко-организационные аспекты развития спорта инвалидов / И. А. Лысенко // Педагогика, психология и медико-биологические проблемы физического воспитания и спорта. – 2009. – № 2. – С. 87–91.
11. Пауэрлифтинг спорта слепых [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.powerbryansk.ru/literatura/statyi7.shtml>
12. Передерий А. В. Теоретико-методичні підходи до періодизації багаторічної підготовки спортсменів у адаптивному спорті / Передерий А. В., Розторгуй М. С. // Спортивний вісник Придніпров'я. – 2016. – № 1. – С. 91–95.
13. Стеценко А. И. Особенности развития пауэрлифтинга в системе адаптивного спорта / Стеценко А. И. // Адаптивная физическая культура. – 2013. – № 4. – С. 10–13.
14. Сравнительный анализ спортивной техники в пауэрлифтинге у спортсменов различных квалификаций с поражением опорно-двигательного аппарата / А. Б. Трембач, Ю. В. Шкабарня, И. Н. Федорова [и др.] // Инженерный вестник Дона. – 2012. – № 4, ч. 1. – С. 178–180.
15. Шелков О. М. Теоретический анализ и систематизация организационно-методических и научных положений системы подготовки спортсменов-паралимпийцев / Шелков О. М., Степыко Д. Г. // Адаптивная физическая культура. – 2013. – № 2. – С. 44–50.
16. Prystupa E. Dyscypliny sportowe i tendencje kształtowania programów zawodów sportowych na Igrzyskach Paraolimpijskich / Prystupa E., Bolach E., Prystupa T. // Aktywnosc ruchowa osob niepełnosprawnych. – Wrocław : TWK, 2004. – S. 117–131.
17. Results [Electronic resource]. – Access mode: <https://www.paralympic.org/powerlifting/results>.
18. The epidemiology of injuries in powerlifting at the London 2012 Paralympic Games: An analysis of 1411 athlete-days / Willick S. E., Cushman D. M., Blauwet C. A., Emery C. I. // Scandinavian Journal of Medicine & Science in Sports. – Vol. 26. – P. 1233–1238.

**ИСТОРИКО-ОРГАНИЗАЦИОННЫЕ
АСПЕКТЫ РАЗВИТИЯ
ПАУЭРЛИФТИНГА
КАК СОСТАВЛЯЮЩЕЙ
АДАПТИВНОГО СПОРТА**

Мария РОЗТОРГУЙ, Алина ПЕРЕДЕРИЙ

*Львовский государственный университет
физической культуры, г. Львов, Украина,
e-mail: mariia.roztorhyi@gmail.com*

Аннотация. Анализ научно-методической литературы свидетельствует о наличии противоречий в оценке исторических событий и фактов развития пауэрлифтинга как составляющей адаптивного спорта. Целью исследования является выявление историко-организационных аспектов развития пауэрлифтинга как составляющей адаптивного спорта. В ходе исследования были использованы следующие методы: аналогию, анализ, синтез, индукцию, экстраполяцию, документальный, сравнительно-исторический и ретроспективный методы. Проанализировано соотношение количества участников соревнований, последовательность включения в программу соревнований спортсменов различных нозологических групп, исторические изменения в правилах соревнований пауэрлифтинга, систематизация которых позволила выделить четыре этапа развития пауэрлифтинга.

Ключевые слова: история, пауэрлифтинг, этапы, развитие, соревнования, зарождение.

**HISTORICAL AND ORGANIZATIONAL
ASPECTS OF DEVELOPMENT
OF THE POWERLIFTING
AS A COMPONENT
OF ADAPTIVE SPORTS**

Mariia ROZTORHUI, Alina PEREDERII

*Lviv State University of Physical Culture, Lviv,
Ukraine, e-mail: mariia.roztorhyi@gmail.com*

Abstract. The review of scientific and methodical literature indicates the existence of contradictions in the analysis and evaluation of historical events and facts pertaining to the development of powerlifting as a constituent of adaptive sports. The purpose of the study was to identify historical and organizational aspects of powerlifting dynamics as an integral part of adaptive sports. In the course of study the following methods were applied: analogy, analysis, synthesis, induction, extrapolation, documentary, comparative historical and retrospective. The following aspects of powerlifting advance have been analyzed: the ratio of the participants' number to competitions, the sequence of inclusion in the program of competitions athletes of different nosological groups, historical changes in the rules of powerlifting competitions, systematization of which allowed to distinguish four stages of powerlifting development.

Keywords: history, powerlifting, stages, development, competition, origin.

References

1. Briskin Ju.A. Tendencii razvitija sporta invalidov v sisteme mezhdunarodnogo olimpijskogo dvizhenija [Trends in the development of sports for disabled people in the system of the international Olympic movement] // Nauka v olimpijskom sporte. 2006. № 1. S. 23–30. (*in Russian*)
2. Briskin Ju.A., Evseev S.P., Perederij A.V. Adaptivnyj sport [Adaptive sport]. Moskva: Sovetskij sport, 2010. 316 s. (*in Russian*)
3. Briskin Ju.A., Roztorguj M.S. Problemnoe pole mnogoletnej podgotovki sportsmenov v paujerlifitinge [Problem field of long-term training of athletes in powerlifting] // Nauchnoe obosnovanie fizicheskogo vospitaniya, sportivnoj trenirovki i podgotovki kadrov po fizicheskoy kul'ture i sportu: materialy mezhdunar. nauch.-prakt. konf. Minsk, 2013. Ch. 1. S. 24–26. (*in Russian*)
4. Bjankina L.V., Homichenko A.V. Problemy vydeleniya jetapov sportivnoj polgotovki paujerlifterov s porazhenijami oporno-dvigatel'nogo aparata [Problems of highlighting the stages of sports training of powerlifters with physical impairments] // Uchenye zapiski universiteta imeni P.F. Lesgafta: nauch.-teor. zhurn. Sankt-Peterburg, 2015. Vip. 10 (128). S. 33–36. (*in Russian*)
5. Guzeev P.A., Pimenov Ju.V. Paujerlifting [Powerlifting]. Moskva: Terra-Sport, 2003. 56 s. (*in Russian*)
6. Evseev S.P., Shelkov O.M., Churganov O.A., Gavrilova E.A. Nauchno-metodicheskoe soprovozhdenie paralimpijskogo sporta (literaturnyj obzor) [Scientific and methodological support of Paralympic sports (literary review)] // Adaptivnaja fizicheskaja kul'tura. 2014. № 2. S. 7–13. (*in Russian*)
7. Zhilenkova V.P. Stanovlenie i razvitie fizicheskoy kul'tury i sporta invalidov s porazhenijami oporno-dvigatel'nogo aparata [Formation and development of physical culture and sports of people with physical impairments] [Elektronnyj resurs]. Rezhim dostupa: <http://bmsi.ru/doc/3a864f54-ae75-420c-91e1-515d7550c098>. (*in Russian*)
8. Idrisova G.Z. Izmeneniya v klassifikacionnyh pravilah v paujerlifitinge lic s porazheniem oporno-dvigatel'nogo apparata (s kommentarijami) [Changes in the classification rules in the powerlifting of people with physical impairments (with comments)] // Sportivnaja medicina: nauka i praktika. 2015. № 2. S. 100–103. (*in Russian*)
9. Kuznecov S.A., Kuznecova Z.M. Istorija razvitija paralimpijskogo sporta v mire [History of Paralympic Sports Development in the World] // Pedagogiko-psihologicheskie i mediko-biologicheskie problemy fizicheskoy kul'tury i sporta. 2014. T. 31. S. 46–53. (*in Russian*)
10. Lysenko I.A. Istoriko-organizacionnye aspekty razvitija sporta invalidov [Historical and organizational aspects of the development of sports for people with disability] // Pedagogika, psihologija i mediko-biologicheskie problemy fizicheskogo vospitaniya i sporta. 2009. № 2. S. 87–91. (*in Russian*)
11. Paujerlifting sporta slepyh [Powerlifting is the sport of the blind] [Elektronnyj resurs] Rezhim dostupa: <http://www.powerbryansk.ru/literatura/statyi7.shtml>. (*in Russian*)
12. Perederij A.V., Roztorhuy M.S. Teoretyko-metodychni pidkhody do periodyzatsiyi bahatorichnoyi pidhotovky sportsmeniv u adaptivnomu sporti [Theoretical and methodological approaches to periodization of preparation of the athletes in adaptive sports] // Sportyvnyy visnyk Prydniprov"ya: nauk.-teor. zhurnal Dn. der. inst. fiz., kul't. i sportu. 2016. # 1. S. 91–95. (*in Ukrainian*)
13. Stecenko A.I. Osobennosti razvitija paujerlifitinga v sisteme adaptivnogo sporta [Peculiarities of the development of powerlifting in the system of adaptive sports] // Adaptivnaja fizicheskaja kul'tura. 2013. № 4. S. 10–13. (*in Russian*)
14. Trembach A.B., Shkabarnja Ju.V., Fedorova I.N. i dr. Sravnitel'nyj analiz sportivnoj tehniki v paujerlifitinge u sportsmenov razlichnyh kvalifikacij s porazheniem oporno-dvigatel'nogo aparata [Comparative analysis of sports equipment in powerlifting among athletes with physical impairments of various qualifications] // Inzhenernyj vestnik Dona. 2012. № 4 (Ch. 1). S. 178–180. (*in Russian*)

15. Shelkov O. M., Stepyko D. G. Teoreticheskij analiz i sistematizacija organizacionno-metodicheskikh i nauchnyh polozhenij sistemy podgotovki sportsmenov-paralimpijcev [Theoretical analysis and systematization of organizational-methodological and scientific provisions of the system of training of the athletes with disability] // *Adaptivnaja fizicheskaja kul'tura*. Sankt-Peterburg, 2013. Vip. 2. S. 44–50. (*in Russian*)

16. Prystupa E., Bolach E., Prystupa T. Dyscypliny sportowe i tendencje kształtowania programow zawodow sportowych na Igrzyskach Paraolimpijskich // *Aktywnosc ruchowa osob niepel-nospawnych*. Wroclaw : TWK, 2004. S. 117–131.

17. Results [Results] [Electronic resource]. Access mode: <https://www.paralympic.org/powerlifting/results>

18. Willick S. E., Cushman D. M., Blauwet C. A., Emery C. I. The epidemiology of injuries in powerlifting at the London 2012 Paralympic Games: An analysis of 1411 athlete-days [The epidemiology of injuries in powerlifting at the London 2012 Paralympic Games: An analysis of 1411 athlete-days] // *Scandinavian Journal of Medicine & Science in Sports*. V. 26. P. 1233–1238.

Стаття надійшла до редколегії 10.02.2017

Прийнята до друку 16.03.2017

Підписана до друку 31.03.2017